

PAPER DETAILS

TITLE: Kırsal ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti; Gölcük Orman İçi Dinlenme Alanı Ve İnönü Parkı Örneği

AUTHORS: Serir UZUN,Haldun MÜDERRİSOĞLU

PAGES: 84-101

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/274915>

Kırsal ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti; Gölcük Orman İçi Dinlenme Alanı Ve İnönü Parkı Örneği

Serir UZUN¹

Haldun MÜDERRİSOĞLU¹

Özet

Kırsal ve kentsel rekreasyon alanlarından olan Gölcük Orman İçi Dinlenme Yeri ve İnönü Parkı'nın kullanıcı tiplerini, kullanıcıların yoğunluklarını, beklentilerini, memnuniyetlerini ve memnuniyetsizliklerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, Gölcük Ormanı İçi Dinlenme Yeri ve İnönü Parkı'nda yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak 500 adet anket, uygulanmıştır. Anket sonuçları, rekreasyon alanı memnuniyet ve memnuniyetsizlik faktörlerinin kullanıcı özelliklerinden etkilendiğini ve kırsal-kentsel rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri arasında fark olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kullanıcı Memnuniyeti, Rekreasyon, Gölcük Ormanı İçi Dinlenme Yeri, İnönü Parkı.

User Satisfaction On Rural And Urban Parks; The Example Of Gölcük Resting Places Within Forest And İnönü Park

Abstract

In order to determine the user-type, -density, -activities, and expectations for rural and urban recreational areas, 500 face to face questionnaire survey was conducted. Bolu Gölcük Recreational Area was chosen as rural recreational area and Düzce İnönü Parkı chosen as urban recreational area. Survey results indicated that the satisfaction and dissatisfaction factors of urban and rural recreation areas are affected by user's characteristics. And data revealed some differences between the satisfaction factors of rural and urban recreation areas.

Key Words: User Satisfaction, Recreation, Gölcük Resting Places Within Forest, Düzce İnönü Parkı.

¹ Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

1.Giriş

Özellikle sanayi devriminden günümüze değin sürmekte olan teknolojik gelişmeler sanayileşmeyi arttırmış, sanayileşmenin artması ile iş olanakları ve sanayi bölgelerine göçler başlamıştır. Bu göçlerle büyüyen kentler gün geçtikçe kalabalıklaşmış ve bunun sonucunda da kentleşme sorunu ortaya çıkmaya başlamıştır.

Yaşam ortamlarının her geçen gün kalabalıklaşmasına neden olan teknolojik gelişmeler hayatımızı kolaylaştırmanın yanı sıra monotonluğun artmasına ve bunun sonucunda ruhsal ve bedensel yıpranmaların da artmasına neden olmaktadır. Bu yıpranmaların giderilmesi ve kişilerin kendilerini yeni güne hazırlamalarını sağlamak amacıyla dinlenme, eğlenme ve yenilenme ihtiyaçlarını karşılamaları için gerekli olan unsurların başında rekreasyon gelmektedir. Sanayileşme, hızlı nüfus artışı ve kentleşme, kentlerde çok sayıda sosyo-ekonomik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Artan nüfusun yerleşim ihtiyaçlarını karşılaması için her geçen gün toplumsal kullanıma açık doğal alanlar, kent çevresindeki ormanlar tahrip edilmekte, böylece kentlinin sanayileşme, kentleşme, nüfus artışı ile daha çok artan rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayacağı alanlar azalmaktadır (Onat, 1998). Kullanıcının rekreasyon alanı içerisinde toplumsal, psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklara uğramadan rekreasyon eylemlerinin verimli olmasına yardım edecek olanakları içeren çevre koşulları, kullanıcı memnuniyetini oluşturmaktadır. Kullanıcı memnuniyetini, kullanıcıların kişisel özellikleri, rekreasyon alanının özellikleri ve alanda yer alan faaliyetlerin türü etkilemektedir (Güngör, 2002).

Rekreasyon alanları kullanıcılarının deneyimlerinin kalitesini arttırmak için alanlara uygun planlama kararlarının alınmasının önemi gittikçe artmaktadır. Planlama aşamasında, rekreasyon alanlarını kullanacak kişilerin, istek, ihtiyaç ve beklentilerinin çeşitli yöntemlerle belirlenmesine karşın, rekreasyon alanlarının oluşturulması sonrasında kullanıcıların parkla ilgili izlenim, eleştiri ve tepkilerini ölçen çalışmalara oldukça az rastlanılmaktadır. Oysa bu tür çalışmalar, hem mevcut rekreasyon alanlarının zamanla kullanıcıların değişen beklenti ve isteklerine uygun bir şekilde yenilenmesine olanak sağlamakta, hem de oluşturulacak diğer mekânların planlama ve uygulamalarında ışık tutacaklardır (Altınçekiç ve Erdönmez, 2001).

Kullanıcı memnuniyeti temel alınan bu çalışmada, kentsel ve kırsal rekreasyon alanlarında 4 konunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunlar; 1) Rekreasyon alanı memnuniyet faktörlerini belirlemek, 2) Rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörlerini belirlemek, 3) Rekreasyon alanı memnuniyet ve memnuniyetsizlik faktörlerine kullanıcı özelliklerinin etkisini belirlemek, 4) Memnuniyet faktörlerinin kırsal ve kentsel rekreasyon alanlarına göre değişimlerini belirlemek, 5)

Memnuniyetsizlik faktörlerinin kırsal ve kentsel rekreasyon alanlarına göre değişimlerini belirlemek.

Bu çalışmada yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda aşağıdaki varsayımların doğruluğu ispatlanmaya çalışılmıştır: Varsayım 1: Rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri kullanıcı özellikleri ile değişim gösterirler. Varsayım 2: Rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri kullanıcı özellikleri ile değişim gösterirler. Varsayım 3: Kırsal rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri ile kentsel rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri arasında fark vardır. Varsayım 4: Kırsal rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri ile kentsel rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri arasında fark vardır.

2. Materyal ve Metot

2.1. Materyal

Kırsal alanlardaki kullanıcı memnuniyetlerinin belirlenmesi amacı ile Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri ve kentsel parklardaki kullanıcı memnuniyetlerinin belirlenmesi amacı ile Düzce İnönü Parkı örnek alan olarak seçilmiştir. Bu alanların seçilmesinde rekreasyon amaçlı olarak yoğun bir şekilde kullanılmaları ve sonuçların genellenmesi için kullanıcı özelliğinin çeşitliliği etkili olmuştur. Bu nedenle özellikle yaz aylarında kullanılabilen ve Türkiye'nin en büyük iki kenti Ankara-İstanbul'un etki alanlarına giren Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri kırsal rekreasyon alanı örneği olarak ve yine yılın her mevsimi kullanılabilen, kent merkezinde bulunan, kentin en büyük ve en önemli parkı olan Düzce İnönü Parkı kentsel rekreasyon alanı örneği olarak seçilmişlerdir.

2.2. Araştırma alanı

Batı Karadeniz Bölgesi, Bolu ili, Merkez İlçesi sınırları içerisinde yer alan Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri; 40° 37' 03" - 40° 42' 25" kuzey enlemleri ve 31° 29' 31" - 31° 38' 18" doğu boylamları arasında bulunmaktadır (OGM, 1989). Doğal sınırlara dayanmayan alanın, kuzeyi, güneyi, doğusu ve batısı ormanlık alanlarla çevrilidir. Alan büyüklüğü gelişme planında 24 hektar olarak belirlenmiştir. Bu alanın 6825 hektarı göl yüzeyidir (MPAYHGM, 2002). Alanda kır gazinosu, konuk evi, restoran, bir büfe, işçilerin ve personelin yatakhane, bir mescit, üç WC, dört yağmur barınağı, piknik alanları, üç iskele ve göl çevresinde yürüyüş yolu, balık üretme havuzu, otopark, giriş-kontrol binası ve jandarma kulübesi bulunmaktadır. Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri'nde sezon Nisan ayında başlamakta ve en yoğun kullanım Temmuz ayında gerçekleşmektedir. Hafta sonlarında ise hafta içine göre daha yoğun bir kullanım görülmektedir. Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri'nin 2001

yılındaki yıllık ziyaretçi sayısı 4 000 kişi, alana gelen küçük araç sayısı 14 500 ve büyük araç sayısı 194 adet olarak belirlenmiştir (MPAYHGM, 2002).

Düzce ili, Batı Karadeniz Bölgesinde, 40° 40' - 40° 47' kuzey enlemleri ile, 31° 21' - 31° 26' doğu boylamları arasında bulunmaktadır (Düzce Valiliği, 2004). Düzce İnönü Parkı, kent merkezinde yer almaktadır. Bu park, Düzce kentinin en önemli ve en yoğun kullanılan ve yaklaşık 1.6 ha büyüklüğünde olan en büyük parkıdır (Kesim, 1996). Düzce İnönü Parkı'nda, her mevsim insanlara rekreasyon amaçlı canlı müzik, yeme-içme, vb. hizmetleri veren Camlı Köşk adında cam konstrüksiyonlu bir kafe, üç büfe, bir kaya havuz, lunapark, çocuk oyun bahçesi, idari ofis ve toplantı salonu bulunmaktadır.

2.3. Metod

Araştırma, iki ayrı nitelikte alanda gerçekleştirilen ve kentsel-kırsal rekreasyon alanlarındaki kullanıcı memnuniyetlerinin belirlenmesine yönelik karşılaştırmayı sağlayan bir anket çalışmasını kapsamaktadır.

2.4. Anket çalışması

Anket çalışması, kırsal alan olarak Bolu Gölcük Ormanı'ndaki Dinlenme Yeri ve kentsel alan olarak Düzce İnönü Parkı olmak üzere iki farklı rekreasyon alanı kullanıcı grubuna 2004 yılı Mayıs-Ekim ayları arasında uygulanmıştır. Söz konusu alanların seçilmesinde, alanların en yoğun kullanıldığı dönem oluşu etkili olmuştur.

Katılımcıları rasgele seçilerek uygulanan anket çalışması, Bolu Gölcük Ormanı'ndaki Dinlenme Yeri'nde 250 ve Düzce İnönü Parkı'nda 250 kişiyle karşılıklı görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. % 95 güven derecesi, % 95 katılım payı ile örnek büyüklüğü 93 kişi olarak belirlenmiştir (Kalıpsız, 1981). Örnek alanlarının en yoğun kullanımı ilkbahar ve yaz ayları olduğundan minimum 200 kişinin yeterli olacağı düşünülmüştür. Yanlış doldurulma ve hatalar göz önüne alınarak her iki örnek alanda da 250 kişiye anket yapılmıştır. Kullanıcı memnuniyetinin ayrıntılı bir biçimde saptanabilmesi amacıyla hazırlanan anketler 10 sorudan oluşmaktadır. Soruların hazırlanmasında Dawson, Newman ve Watson (1997), Newman ve Dawson (1998) çalışmalarında yararlanılmıştır. Soruların 8 tanesi kullanıcı özelliği, 1 tanesi memnuniyete etki eden 50 kriterin etki derecesi ve 1 tanesi memnuniyetsizliğe etki eden 23 kriterin etki derecesi miktarlarıyla ilişkilidir.

2.5. Anketin işlenmesi

Değerlendirmelerde rekreasyon alanı memnuniyetlerini ve memnuniyetsizliklerini etkileyen kriterlerin etki dereceleri "1" ile "5" arasında değişen sayılarla kodlanmıştır. Burada memnuniyete ve memnuniyetsizliğe etki

eden kriterlerin etki derecesi için en düşük değer “1” olarak kabul edilmiştir. Değerlerdeki artışlarla doğru orantılı olarak kodlandırmadaki rakamlar da artmıştır. Ayrıca hatalı işlemler için de 0 değeri kullanılmıştır.

2.6. Verilerin analizi

Kullanıcı özelliklerinin dağılım sıklıkları % olarak belirlenmiştir. Rekreasyon alanı memnuniyetlerinin ve memnuniyetsizliklerinin açıklanabilmesi için faktör analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen faktör gruplarının güvenilirliğini ortaya koymak için Cronbach’s Alpha analizi yapılmıştır. % 60 güvenilirlik oranının altına düşen faktör grupları değerlendirmeye alınmamıştır. Rekreasyon alanı memnuniyet ve memnuniyetsizlik faktörleri ile katılımcı özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Kırsal ve kentsel rekreasyon alanı memnuniyet ve memnuniyetsizliklerin arasındaki farkları açıklamak için ANOVA analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler çizelgeler halinde bulgulara verilmiştir.

3.Bulgular

3.1. Kullanıcı Özellikleri ve Genel Memnuniyet Durumu

Bu çalışmada, örnek rekreasyon alanlarında 500 kişiye anket uygulanmıştır. Ankete katılanların çoğunluğu 18-40 yaşlarında, üniversite mezunu, 1 milyardan az geliri olan, kentte yaşayan kişilerdir. Ayrıca ankete katılanların çoğunluğu örnek rekreasyon alanlarına ayda bir, üç’ten fazla kişiyle gelen ve 1-5 saat zaman geçiren kişilerdir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Kullanıcı Özellikleri ve Genel Memnuniyet Durumu (Uzun, 2005)

		Kod	Rekreasyon Alanları (%)
Cinsiyet	Bay	1	51
	Bayan	2	49
Yaş	18-25	1	51
	26-40	2	28
	41 ve üstü	3	21
Eğitim Seviyesi	İlköğretim mezunu	1	16
	Lise mezunu	2	36
	Üniversite mezunu	3	48
Gelir	0-500 milyon	1	39
	500-800 milyon	2	32
	1-1.5 milyar	3	21

	2 milyar ve üstü	4	8
Yaşadığı Yer	Köy	1	7
	Kasaba	2	9
	Kent	3	84
Alanda	1 saatten az	1	13
Geçirdikleri Zaman	1-3 saat	2	39
	3-5 saat	3	24
	5 saatten fazla	4	24
Geliş Sıklığı	İlk defa	1	7
	Ayda bir	2	73
	Yılda bir	3	14
	Yılda birden az	4	6
Grup	Tek başına	1	6
Büyüklüğü	2 kişi	2	14
	3-5 kişi	3	48
	5 ve üzeri	4	32

3.2. Memnuniyet Faktörlerinin Belirlenmesi

Bu çalışmada, 33 adet memnuniyet kriteri değerlendirmeye alınmıştır (Çizelge 2). Bu memnuniyet kriterlerinden en çok etkili olanlar; sessizlik ve huzur, güzel görüntülerden yararlanabilmesi ve görülmeye değer manzara ve eşsiz yerleri görmek olarak sıralanırken en az etkili olanlar; diğer insanlardan ayrı ailemle baş başa olma fırsatı sağlaması, bir hedefe yolculuk yapmayı ve başarılı bir şekilde dönmeyi öğrenmek ve seyahat becerilerini geliştirmek olarak sıralanmaktadır. Çizelge 2’de görüldüğü üzere memnuniyet kriterlerini açıklayan 6 faktör bulunmuştur. I. Faktöre giren memnuniyet kriterleri kendini keşfetme başlığı altında toplanmaktadır. II. Faktöre giren memnuniyet kriterleri sosyalleşme başlığı altında toplanmaktadır. III. Faktöre giren memnuniyet kriterleri doğal çevre özellikleri başlığı altında toplanmaktadır. IV. Faktöre giren memnuniyet kriterleri macera başlığı altında toplanmaktadır. V. Faktöre giren memnuniyet kriterleri içsellik başlığı altında toplanmaktadır. VI. Faktöre giren memnuniyet kriterleri paylaşılan tenhalık başlığı altında toplanmaktadır. Belirlenen memnuniyet faktörlerinden en çok etkili olan ise doğal çevre özellikleri başlığı altında toplanan Faktör III’tür.

Çizelge 2. Memnuniyet Faktörlerinin Belirlenmesi

Memnuniyet Kriterleri	MF I	MF II	MF III	MF IV	MF V	MF VI
Hayat hakkında heyecan duymak	2.48	-	-	-	-	-
Kendi kendine yeterli olma	2.23	-	-	-	-	-
duygusunu geliştirmek						
Seyahat becerilerini geliştirmek	2.16	-	-	-	-	-
Bir hedefe yolculuk yapmayı	2.04	-	-	-	-	-
ve başarılı bir şekilde						
geri dönmeyi öğrenmek						
Kendine güven duygusunu	2.23	-	-	-	-	-
geliştirmek						
Kendi becerilerini ve bilgilerini	2.25	-	-	-	-	-
diğerleriyle paylaşmak						
Kendini keşfetmek	2.27	-	-	-	-	-
Yaratıcılık becerisini harekete	2.28	-	-	-	-	-
geçirmeye neden olması						
Yeni insanlarla tanışmak	-	2.24	-	-	-	-
Değişik tipte insanları görmek	-	2.48	-	-	-	-
Kalabalık bir ortamda vakit geçirmek	-	2.53	-	-	-	-
Arkadaşlarıyla karşılaşmak	-	2.56	-	-	-	-
Güzel görüntülerden	-	-	3.06	-	-	-
yararlanabilmesi						
Görölmeye değer manzara	-	-	3.01	-	-	-
ve eşsiz yerleri görme						
Değişik manzaralar görme	-	-	2.97	-	-	-
Yakın oluşu	-	-	2.81	-	-	-
Planlı bir yerde boş zamanımı	-	-	2.64	-	-	-
değerlendirebilmek						
Macera ve keşif duygusu	-	-	-	2.39	-	-
Kişinin bedensel yeterliliğinin	-	-	-	2.23	-	-
deneyebilmesi						
İnsan yapısı izlerden uzak bir	-	-	-	2.41	-	-
çevre oluşu hissi						
Basit bir yaşama sahip olma	-	-	-	2.33	-	-
hissini vermesi						
Yaşam ve hayat üzerine	-	-	-	-	2.81	-
düşünmeye neden olması						
Benim için önemli bir yer olması	-	-	-	-	2.45	-
Beni doğaya bağlaması	-	-	-	-	2.80	-
Doğal bir çevrede boş	-	-	-	-	2.97	-
zaman değerlendirebilmek						
Doğaya saygı duymayı öğrenme	-	-	-	-	2.91	-
Beni eski günlere götürmesi	-	-	-	-	2.41	-
Diğer bütün insanların bakışlarından	-	-	-	-		2.29
uzak olmak						
Sessizlik ve huzur	-	-	-	-		3.17
Yalnız olma ve yalnızlığı tecrübe etme						2.48
İnsanlardan uzak oluşu	-	-	-	-		2.31
Diğer insanlardan ayrı ailemle	-	-	-	-		1.82
baş başa olma fırsatı sağlaması						
Küçük gruplarla eğlenceli bir	-	-	-	-		2.97
ortamda bulunmak						
Alfa	0.92	0.83	0.81	0.82	0.84	0.71
Aritmetik Ortalama	2.21	2.43	2.89	2.33	2.70	2.50

1: Etkisiz, 2: Az Etkili, 3: Etkili, 4: Oldukça Etkili, 5: Çok Etkili.

MF I: Kendini Keşfetme, MF II: Sosyalleşme, MF III: Doğal Çevre Özellikleri, MF IV: Macera, MF V: İçsellik, MF VI: Paylaşılan Tenhahlık.

3.3. Memnuniyetsizlik Faktörlerinin Belirlenmesi

Bu çalışmada, 21 adet memnuniyetsizlik kriteri değerlendirmeye alınmıştır (Çizelge 3). Bu memnuniyetsizlik kriterlerinden en çok etkili olanlar; tuvalet kirliliği, tuvalet, su, masa, vb. eksikliği ve çöp görmek olarak sıralanırken en az etkili olanlar; çok fazla kuralların olması, yürüyüş yollarının kalabalıklığı, birçok başka insan görmek ve yönlendirme ve uyarı levhaları eksikliği olarak sıralanmaktadır. Çizelge 3’de görüldüğü üzere memnuniyetsizlik kriterlerini açıklayan 4 faktör bulunmuştur. I. Faktöre giren memnuniyetsizlik kriterleri altyapı başlığı altında toplanmaktadır. II. Faktöre giren memnuniyetsizlik kriterleri bakım başlığı altında toplanmaktadır. III. Faktöre giren memnuniyetsizlik kriterleri kalabalık başlığı altında toplanmaktadır. IV. Faktöre giren memnuniyetsizlik kriterleri yönetim başlığı altında toplanmaktadır. Bu memnuniyetsizlik faktörlerinden en çok etkili olan ise bakım başlığı altında toplanan Faktör II’dir.

Çizelge 3. Memnuniyetsizlik Faktörlerinin Belirlenmesi

Memnuniyetsizlik Kriterleri	MSFI	MSFI I	MSFI II	MSFIV
Yeterli miktarda çöp kutusunun olmaması	2.86	-	-	-
Tuvalet, su, masa, vb. eksikliği	3.20	-	-	-
Vakit geçirilecek bir yer ve uğraş bulamama	2.56	-	-	-
Tuvaletin yeri, çeşmenin yeri gibi alandaki kullanımlar hakkında haberdar olamama	2.54	-	-	-
Otopark eksikliği	2.81	-	-	-
Alışveriş olanaklarının eksikliği	2.85	-	-	-
Can ve mal güvenliği eksikliği	2.52	-	-	-
Yönlendirme ve uyarı levhaları eksikliği	2.51	-	-	-
Çöp görmek	-	2.93	-	-
Yol bakımsızlığı	-	2.87	-	-
Trafik gürültüsü	-	2.56	-	-
Tuvalet kirliliği	-	3.22	-	-
Parkı diğer kullananlarla problemler yaşamak	-	-	2.64	-
Birçok başka insan duymak	-	-	2.54	-
Birçok başka insan görmek	-	-	2.5	-
Yürüyüş yollarının kalabalıklığı	-	-	2.47	-
İyi bir yönetim izlerine rastlanmaması	-	-	-	2.69
Çok fazla kuralların olması	-	-	-	2.36
Alandaki görevlilerin tavrı	-	-	-	2.60
Bilgi alacak görevliye ulaşma zorluğu	-	-	-	2.71
Çok pahalı oluşu	-	-	-	2.71
Alfa	0.85	0.69	0.81	0.78
Aritmetik Ortalama	2.72	2.88	2.54	2.61

1: Etkisiz, 2: Az Etkili, 3: Etkili, 4: Oldukça Etkili, 5: Çok Etkili

MSFI: Alt Yapı, MSFII: Bakım, MSFIII: Kalabalık, MSFIV: Yönetim.

3.4. Memnuniyet Faktörleri ile Kullanıcı Özelliklerinin İlişkisi

Kullanıcı özelliklerinden gelir, alanda geçirdikleri zaman ve grup büyüklüğü, memnuniyet faktörleri üzerinde en çok etkiyi göstermektedirler (Çizelge 4). Yüksek gelirli olan kullanıcılar rekreasyon alanlarında kendini keşfetme, doğal çevre özellikleri, macera, içsellik ve paylaşılan tenhalık faktörlerinin memnuniyetlerine daha etkili olduklarını belirtmektedirler. Rekreasyon alanlarında fazla zaman geçiren kullanıcılar kendini keşfetme, doğal çevre özellikleri, macera, içsellik ve paylaşılan tenhalık faktörlerinin memnuniyetlerine daha etkili olduklarını belirtmektedirler. Rekreasyon alanlarına büyük gruplarla gelen kullanıcılar kendini keşfetme, doğal çevre özellikleri, macera, içsellik ve paylaşılan tenhalık faktörlerinin memnuniyetlerine daha etkili olduklarını belirtmektedirler. Daha yaşlı olan kullanıcılar rekreasyon alanlarında kendini keşfetme, sosyalleşme, macera ve içsellik faktörlerinin memnuniyetlerine daha etkili olduklarını belirtmektedirler. Rekreasyon alanına yılda bir kez gelen kullanıcılar doğal çevre özellikleri ve içsellik faktörlerinin memnuniyetlerine daha etkili olduklarını, yılda birden az gelen kullanıcılar ise macera faktörünün memnuniyetlerine daha etkili olduğunu belirtmektedirler. Rekreasyon alanında üniversite mezunu olmayan kullanıcılar kendini keşfetme ve sosyalleşme faktörlerinin memnuniyetlerine daha etkili olduklarını belirtilmektedirler. Bunun yanı sıra kullanıcı özelliklerinden cinsiyet ve yaşadıkları yer ile memnuniyet faktörleri arasında bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Çizelge 4. Memnuniyet Faktörleri ile Kullanıcı Özelliklerinin İlişkisi

		MF1	MFII	MFIII	MFIV	MFV	MFVI
Cinsiyet	Bay	2.21	2.50	2.84	2.33	2.71	2.49
	Bayan	2.21	2.36	2.93	2.34	2.69	2.52
	Faktör (F)	0.001	2.17	0.83	0.02	0.04	0.24
Yaş	0-25	2.08	2.33	2.80	2.20	2.52	2.45
	26-40	2.21	2.24	2.89	2.40	2.76	2.52
	41 ve üstü	2.56	2.98	3.12	2.62	3.09	2.64
	Faktör (F)	6.37**	16.62***	2.94	5.20**	9.15***	1.89
Eğitim Seviyesi	İlköğretim	2.36	2.74	2.85	2.41	2.88	2.58
	Lise	2.36	2.60	2.84	2.34	2.70	2.49
	Üniversite	2.05	2.21	2.93	2.30	2.64	2.49
	Faktör (F)	4.97**	11.08***	0.41	0.27	1.35	0.38
Gelir	0-500	2.08	2.41	2.77	2.12	2.47	2.42
	500-800	2.16	2.33	2.72	2.24	2.70	2.40
	1-1,5 milyar	2.33	2.51	3.06	2.62	2.88	2.71
	2 milyar ve üstü	2.66	2.74	3.78	2.93	3.38	2.79
	Faktör (F)	3.54*	1.55	10.50***	8.53***	8.26***	4.94**
Yaşadığı Yer	Köy	2.09	2.50	2.63	2.29	2.68	2.37
	Kasaba	2.28	2.54	2.75	2.33	2.83	2.60
	Kent	2.21	2.41	2.92	2.34	2.69	2.50
	Faktör (F)	0.26	0.33	1.46	0.02	0.33	0.65

Alanda	1 saatten az	1.81	2.21	2.19	1.92	2.20	2.24
Geçirdikleri	1-3 saat	1.95	2.44	2.61	2.02	2.36	2.33
Zaman	3-5 saat	2.47	2.44	3.18	2.63	3.02	2.64
	5 saatten fazla	2.62	2.54	3.51	2.81	3.24	2.82
	Faktör (F)	14.82***	1.36	34.04***	19.70***	25.01***	11.78***
Geliş Sıklığı	İlk defa	2.28	2.41	2.71	2.39	2.31	2.40
	Ayda bir	2.15	2.47	2.81	2.24	2.65	2.46
	Yılda bir	2.46	2.27	3.26	2.68	3.10	2.76
	Yılda birden	2.23	2.38	3.24	2.69	2.83	2.65
	az						
	Faktör (F)	1.46	0.67	4.45**	3.92**	4.59**	2.90
Grup	Tek başına	2.06	2.29	2.30	2.09	2.30	2.23
Büyüklüğü	2 kişi	2.19	2.41	2.67	2.39	2.67	2.47
	3-5 kişi	2.05	2.44	2.78	2.14	2.55	2.41
	5 üzeri	2.48	2.47	3.30	2.67	3.04	2.73
	Faktör (F)	4.88**	0.26	12.48***	7.70***	7.48***	5.87***

1: Etkisiz, 2: Az Etkili, 3: Etkili, 4: Oldukça Etkili, 5: Çok Etkili.

MSFI: Kendini Keşfetme, MSFII: Sosyalleşme, MSFIII: Doğal Çevre Özellikleri,

MSFIV: Macera, MSFV: İçsellik, MSFVI: Paylaşılan Tenhalk.

*p≤0.05, **p≤0.01, ***p≤0.001

3.5. Memnuniyetsizlik Faktörleri ile Kullanıcı Özelliklerinin İlişkisi

Kullanıcı özellikleri ile memnuniyetsizlik faktörleri arasında fazla ilişkiye rastlanılmamıştır. Kullanıcı özelliklerinden yaşadıkları yer ve geliş sıklığı, memnuniyetsizlik faktörleri üzerinde etki göstermektedirler (Çizelge 5). Kırsal alanda yaşayan kullanıcılar altyapı ve yönetim faktörlerinden kaynaklanan sorunlardan daha çok etkilenip, alandan memnuniyetsiz kalmaktadırlar. Kullanıcıların rekreasyon alanlarına geliş sıklığı arttıkça yönetim faktörüyle ilgili sorunlardan etkilenip, alandan memnuniyetsiz kalmaktadırlar. Bunun yanı sıra kullanıcı özelliklerinden cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, alanda geçirdikleri zaman ve grup büyüklüğü ile memnuniyetsizlik faktörleri arasında bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Çizelge 5. Memnuniyetsizlik Faktörleri ile Kullanıcı Özelliklerinin İlişkisi

		MSFI	MSFII	MSFIII	MSFIV
Cinsiyet	Bay	2.76	2.88	2.56	2.69
	Bayan	2.68	2.88	2.52	2.52
	Faktör (F)	0.63	0.00	0.14	2.95
Yaş	0-25	2.67	2.81	2.51	2.60
	26-40	2.82	3.03	2.54	2.67
	41 ve üstü	2.71	2.87	2.60	2.54
	Faktör (F)	0.89	1.02	0.23	0.39
Eğitim	İlköğretim	2.65	2.92	2.53	2.71
Seviyesi	Lise	2.77	2.83	2.58	2.64
	Üniversite	2.70	2.90	2.51	2.55
	Faktör (F)	0.40	0.14	0.20	0.74

Gelir	0-500	2.73	2.82	2.51	2.64
	500-800	2.69	2.93	2.51	2.62
	1-1,5 milyar	2.73	2.98	2.60	2.54
	2 milyar ve üstü	2.76	2.65	2.70	2.56
	Faktör (F)	0.07	0.61	0.43	0.19
Yaşadığı Yer	Köy	2.99	2.91	2.61	2.82
	Kasaba	3.05	3.06	2.91	2.95
	Kent	2.66	2.86	2.49	2.55
	Faktör (F)	3.71*	0.41	2.98	3.32*
Alanda Geçirdikleri Zaman	1 saatten az	2.70	3.01	2.61	2.57
	1-3 saat	2.63	2.91	2.57	2.63
	3-5 saat	2.84	2.92	2.51	2.65
	5 saatten fazla	2.75	2.71	2.48	2.55
	Faktör (F)	1.00	0.75	0.24	0.22
Geliş Sıklığı	İlk defa	2.38	2.42	2.45	2.19
	Ayda bir	2.75	2.97	2.58	2.69
	Yılda bir	2.83	2.82	2.48	2.54
	Yılda birden az	2.51	2.45	2.26	2.20
	Faktör (F)	1.82	2.55	0.85	3.79**
Grup Büyüklüğü	Tek başına	2.82	3.11	2.62	2.71
	2 kişi	2.91	2.84	2.77	2.78
	3-5 kişi	2.74	3.01	2.57	2.62
	5 üzeri	2.57	2.64	2.36	2.49
	Faktör (F)	1.90	2.34	2.60	1.29

1: Etkisiz, 2: Az Etkili, 3: Etkili, 4: Oldukça Etkili, 5: Çok Etkili

MSFI: Alt Yapı, MSFII: Bakım, MSFIII: Kalabalık, MSFIV: Yönetim.

*p≤0.05, **p≤0.01, ***p≤.001

3.6. Alanlara Göre Memnuniyet

Kentsel ve kırsal alanlardaki memnuniyet faktörleri arasındaki farklar Çizelge 6' da görülmektedir. Buna göre kendini keşfetme, doğal çevre özellikleri, macera, içsellik ve paylaşılan tenhalık faktörleri, kırsal alan kullanıcılarının memnuniyetlerinde kentsel alan kullanıcılarının memnuniyetlerine göre daha fazla etkilidir.

Çizelge 6. Alanlara Göre Memnuniyet

	MF I	MF II	MF III	MF IV	MF V	MF VI
Kentsel Alan	1.87	2.37	2.31	1.90	2.26	2.24
Kırsal Alan	2.58	2.50	3.54	2.81	3.19	2.80
Faktör (F)	57***	1.68	228***	97***	101***	59***

1: Etkisiz, 2: Az Etkili, 3: Etkili, 4: Oldukça Etkili, 5: Çok Etkili.

MF I: Kendini Keşfetme, MF II: Sosyalleşme, MF III: Doğal Çevre Özellikleri,

MF IV: Macera, MF V: İçsellik, MF VI: Paylaşılan Tenhalık.

*p≤0.05, **p≤0.01, ***p≤0.001

3.7. Alanlara Göre Memnuniyetsizlik

Kentsel ve kırsal alanlardaki memnuniyetsizlik faktörleri arasındaki farklar Çizelge 7’ de görülmektedir. Buna göre kentsel alan kullanıcılarının memnuniyetsizlikleri bakım faktöründen kırsal alan kullanıcılarına göre daha fazla etkilenmektedir.

Çizelge 7. Alanlara Göre Memnuniyetsizlik

		M	M	M	M
	SFI	SFII	SFIII	SFIV	
Kentsel Alan	.70	.00	.54	.68	2
Kırsal Alan	.74	.74	.53	.53	2
Faktör (F)	.18	.11*	.00	.13	2

1: Etkisiz, 2: Az Etkili, 3: Etkili, 4: Oldukça Etkili, 5: Çok Etkili

MSFI: Alt Yapı, MSFII: Bakım, MSFIII: Kalabalık, MSFIV: Yönetim.

*p≤0,05, **p≤0,01, ***p≤0,001

4. Tartışma ve Sonuç

Kırsal ve kentsel rekreasyon alanlarındaki kullanıcı memnuniyetlerinin belirlenmesinin hedeflendiği bu çalışmada, kırsal rekreasyon alanına örnek alan olarak seçilen Bolu Gölcük Ormanı’nda Dinlenme Yeri ve kentsel rekreasyon alanına örnek alan olarak seçilen Düzce İnönü Parkı’nın kullanıcıları, kullanıcıların yoğunlukları, kullanıcıların beklentileri, memnuniyetleri ve memnuniyetsizlikleri belirlenmiştir.

Çizelge 2’de görüldüğü üzere, rekreasyon alanları memnuniyet kriterleri anlamalı 6 faktörde toplanmıştır. Bu faktörleri aritmetik ortalamaları dikkate alınarak etki oranlarına göre; doğal çevre özellikleri, içsellik, paylaşılan tenhalık, sosyalleşme, macera ve kendini keşfetme faktörleri olarak sıralamak mümkündür. Rekreasyon alanlarında memnuniyet faktörlerini belirlemek üzere Dawson, Newman ve Watson (1997), Newman ve Dawson (1998) çalışmalar yapmışlar ve bu çalışmaların sonucunda Dawson, Newman ve Watson (1997)’ a göre, rekreasyon alanı memnuniyet kriterleri psikolojik, sosyal, yalnızlık/tenhalık, ruhsal, keşif, ilham, fiziksel ve sosyolojik, beceriler ve doğal çevre olmak üzere 9 faktörde toplanmaktadır, yine Newman ve Dawson (1998)’ a göre rekreasyon alanı memnuniyet kriterleri keşif, uzaklık, sade yaşam, doğal çevre, paylaşılan tenhalık, ruhsal, kırsal alan seyahat becerileri, kendini keşfetme ve macera olmak üzere 9 faktörde toplanmaktadır. Bu çalışmadaki

rekreasyon alanları memnuniyet faktörleri ile diğer araştırmacıların rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri arasında benzerliklere rastlanılmaktadır. Bu da çalışmada seçilen rekreasyon alanı memnuniyet faktörlerinin doğruluğunu kanıtlamaktadır. Ancak farklı alan özelliklerine göre memnuniyet faktörlerinin önem derecesi sıraları değişmektedir. Yani çalışma alanları memnuniyet faktörlerinden doğal çevre özellikleri en önemli rekreasyon alanı memnuniyet faktörü iken Newman ve Dawson (1998)' a göre rekreasyon alanlarında keşif en önemli rekreasyon alanı memnuniyet faktörüdür. Diğer taraftan Newman ve Dawson (1998)' a göre en düşük önem derecesine sahip rekreasyon alanı memnuniyet faktörü macera iken örnek rekreasyon alanında kendini keşfetme faktörü macera faktöründen daha düşük önem derecesine sahiptir.

Çizelge 3'de görüldüğü üzere, rekreasyon alanı memnuniyetsizlik kriterleri anlamlı 4 faktörde toplanmıştır. Bu faktörleri aritmetik ortalamaları dikkate alınarak etki oranlarına göre; bakım, alt yapı, yönetim ve kalabalık faktörleri olarak sıralamak mümkündür. Rekreasyon alanlarında memnuniyetsizlik faktörlerini belirlemek üzere Dawson, Newman ve Watson (1997), Newman ve Dawson (1998) çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmaların sonucunda Dawson, Newman ve Watson (1997)' a göre, rekreasyon alanı memnuniyetsizlik kriterleri kullanıcı ve yönetim etkileri, kullanıcı-kullanıcı karşılaşmaları olmak üzere 2 faktörde toplanmaktadır. Yine Newman ve Dawson (1998)' a göre, rekreasyon alanı memnuniyetsizlik kriterleri görsel kirlilik etkisi, kalabalık konuları, bilgi yayımı ve idare etkileri olmak üzere 4 faktörde toplanmaktadır. Bu çalışmadaki rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri ile diğer araştırmacıların rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri arasında benzerliklere rastlanılmaktadır. Bu da çalışmada seçilen rekreasyon alanları memnuniyetsizlik faktörlerinin doğruluğunu kanıtlamaktadır. Ancak bu çalışmadaki rekreasyon alanlarının bakım faktörlerinin etki oranlarının yüksek olmasından dolayı, bakım ayrı bir memnuniyetsizlik faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak farklı alan özelliklerine göre memnuniyetsizlik faktörlerinin önem derecesi sıraları değişmektedir. Yani örnek rekreasyon alanları memnuniyetsizlik faktörlerinden bakım en önemli rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörü iken, Newman ve Dawson (1998)' a göre rekreasyon alanlarında görsel kirlilik etkisi en önemli rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörüdür. Diğer taraftan Newman ve Dawson (1998)' a göre en düşük önem derecesine sahip rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörü idare etkileri iken, bu çalışma alanında da kalabalık faktörü daha düşük önem derecesine sahiptir.

Çizelge 4'de görüldüğü üzere kullanıcıların özellikleri memnuniyet faktörleri üzerinde etkilidirler. Bu etkilenme Burns, Graefe, Absher ve Titre (1998)' nin yaptıkları çalışmada da görülmektedir. Bu çalışmada kullanıcı özelliklerinden en çok gelir, alanda geçirdikleri zaman ve grup büyüklüğü memnuniyet faktörleri üzerinde etkilidir. Bunu yaş, geliş sıklığı ve eğitim seviyesi takip etmektedir. Burns, Graefe, Absher ve Titre (1998)' nin yaptıkları çalışmada ise rekreasyon alanında memnuniyete yaş, grup büyüklüğü gibi

kullanıcı özelliklerinin etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Diğer taraftan Çizelge 5’ de görüldüğü üzere memnuniyetsizlik faktörleri kullanıcı özelliklerinden memnuniyet faktörleri gibi etkilenmektedir. Ancak Burns, Graefe, Absher ve Titre (1998), Bowes ve Dawson (1998)’ de bu durumun tersi gözlemlenmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre şu sonuca varılabilir. Kullanıcılar zor memnun olurken çok kolay memnuniyetsiz olabilmektedir.

Kullanıcı özelliklerinden yaşadığı yer rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri üzerinde diğer kullanıcı özelliklerine göre daha çok etkilidir (Çizelge 5). Buna göre alana gelen kullanıcılardan kırsal alanda yaşayanların sayısı arttıkça, sırasıyla örnek rekreasyon alanındaki altyapı ve yönetim memnuniyetsizlik faktörleri artmaktadır. Bu da insanların kentlerde gün içerisinde sorunlar içinde yaşamaları ve bu tür alanlara özlem duymaları nedeniyle bu tür alanlarda daha az toleranslı olduklarını göstermektedir. Rekreasyon alanına gelen kullanıcılardan alt yapı sorunu sadece kırsal alanda yaşayan kullanıcılarda etkili olduğunu diğer kullanıcı özelliklerinin ise altyapı memnuniyetsizlik faktörü üzerinde etkili olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise kentsel alandan gelen kullanıcıların altyapıdan daha çok doğal bir ortam beklentisinde olmalarıdır.

Çizelge 6’da görüldüğü üzere belirlenen memnuniyet faktörleri kırsal rekreasyon alan kullanıcıları ile kentsel rekreasyon alan kullanıcıları üzerinde farklı etkilerde bulunmaktadır. Kırsal rekreasyon alan kullanıcılarının kentsel rekreasyon alan kullanıcılarına oranla memnuniyetlerinin yüksek olmasının nedenleri şunlardır; 1-Yeteneklerini kullanacak ve geliştirecek olanakları bulmaları, 2-Beklentileri olan doğal alanları bulabilmeleri, 3- Sessiz bir ortam bulabilmeleridir.

Bundan da anlaşıldığı üzere kırsal rekreasyon alan kullanıcılarını kentsel rekreasyon alan kullanıcılarına göre alandan memnun ayrılmasını sağlamak daha kolaydır. Kırsal rekreasyon alan kullanıcıları ile kentsel rekreasyon alan kullanıcılarının memnuniyet faktörleri arasındaki açık fark memnuniyetsizlik faktörlerinde görülmemektedir (Çizelge 7). Genel memnuniyetin memnuniyet ile memnuniyetsizliklerin birleşiminden oluştuğu düşünülürse daha önce de belirtildiği üzere kentsel rekreasyon planı ve yöneticilerinin işleri kırsal rekreasyon alandakilere göre daha zordur. Yapılması gereken kentsel rekreasyon alan kullanıcılarının memnuniyetini arttıran kriterlerin belirlenmesi ya da memnuniyetsizlikte etkili olan kriterlerin alanda oluşmasını önlemektir. Böylece genel memnuniyeti arttırmak mümkün olacaktır.

Çizelge 7’de görüldüğü üzere, kentsel rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri ile kırsal rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörlerinden sadece bakım faktörü katılımcılar tarafından farklı değerlendirilmektedir. Kullanıcılar kentsel rekreasyon alanındaki bakım memnuniyetsizlik faktöründen kırsal rekreasyon alanındakine göre daha fazla etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni kırsal rekreasyon alanında alanın doğallığının yardımı ile bakım

eksikliği tolere edilirken, kentsel rekreasyon alanında bakım eksikliğinin tolere edilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Bütün bu sonuçlar ışığında araştırmanın varsayımları aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır: Varsayım 1: Rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri kullanıcı özellikleri ile değişim göstermektedirler. Bu çalışmada, rekreasyon alanı memnuniyet faktörlerinin kullanıcı özellikleri ile değişim gösterdikleri kısmen doğrulanmıştır. Rekreasyon alanı memnuniyet faktörlerine yaş, eğitim seviyesi, gelir, yaşadığı yer, alanda geçirdikleri zaman, geliş sıklığı ve grup büyüklüğü kullanıcı özellikleri etki göstermektedir. Varsayım 2: Rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri kullanıcı özellikleri ile değişim göstermektedirler. Bu çalışmada, Rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörlerinin kullanıcı özellikleri ile değişim gösterdikleri kısmen doğrulanmıştır. Rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörlerine yaşadığı yer ve geliş sıklığı kullanıcı özellikleri etki göstermektedir. Varsayım 3: Kırsal rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri ile kentsel rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri arasında fark bulunmaktadır. Bu çalışmada, kırsal rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri ile kentsel rekreasyon alanı memnuniyet faktörleri arasında fark olduğu doğrulanmıştır. Varsayım 4: Kırsal rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri ile kentsel rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri arasında fark bulunmaktadır. Bu çalışmada, kırsal rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri ile kentsel rekreasyon alanı memnuniyetsizlik faktörleri arasında, sadece bakım problemlerine olan kullanıcı toleransı açısından fark olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak alan özelliklerine bağlı olarak kullanıcı beklentilerinde farklılıklar gözlemlenmektedir. Bu nedenle rekreasyon alanlarının planlanmasında planlanacak alanın kaynak özellikleri dikkate alınarak planlama kararları alınmalıdır.

5.Kaynaklar

Altınçekiç, H., Erdönmez, İ.M.Ö. 2001. Ulus Parkı'nda Kullanıcı Açısından Peyzaj Değerlendirmesi. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi. Seri: A, 51 (2)

Bowes, S., Dawson, C.P. 1998. Watercraft User Motivations, Perceptions of Problems, and Preferences for Management Action: Comparisons Between Three Levels of Past Experience. Proceeding of The 1998 Northeastern Recreation Research Symposium. Northeastern Forest Experiment Station, GTR/NE-255. pp: 149-155.

Burns, R.C., Graefe, A.R., Absher, J.D., Titre, J. 1998. Water-Based Recreationists' Attitudes Regarding Customer Satisfaction: Differences Between Selected Market Segments. Proceedings of The 1998 Northeastern Recreation Research Symposium. New York. GTR-NE-255. pp:166-171.

Dawson, C.P., Newman, P., Watson, A., 1997. Cognitive Dimensions of Recreational User Experiences in Wilderness: An Exploratory Study in Adirondack Wilderness Areas. Proceedings of The 1997 Northeastern Recreation Research Symposium. New York. GTR-NE-241. pp:257-259.

Düzce Valiliği, 2004. Düzce'nin Tarihi ve Coğrafyası. <http://www.duzce.gov.tr>

Güngör, N. 2002. Yıldız Parkı'nda Kullanıcıların Memnuniyet Derecelerinin Değerlendirilmesi. İÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Kalıpsız, A. 1981. İstatistik Yöntemler. İ.Ü. Orman Fak. Yayınları. Yayın No: 2837. İstanbul.

Kesim, G.A. 1996. Düzce Kenti Açık ve Yeşil Alan Sorunları ve Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. A.İ.B.Ü. Yayınları No:5. Bolu.

MPAYHGM, 2002. T.C. Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, Gölcük Ormanı İç Dinlenme Yeri, Revizyon Plan Raporu. Bolu.

Newman, P., Dawson, C.P., 1998. The Human Dimensions of The Wilderness Experience in The High Peaks Wilderness Area. Proceedings of The 1998 Northeastern Recreation Research Symposium. New York. GTR-NE-255 pp:122-128.

OGM, 1989. Gölcük Ormanı İç Dinlenme Yeri Plan Raporu. Bolu

Onat, F. 1998. Yeşil Alan Kullanıcılarının Memnuniyet Derecelerinin Değerlendirilmesi: Beşiktaş İlçesi Örneği. İTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Uzun, S. 2005. Kırsal ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti; Gölcük Orman İç Dinlenme Alanı ve İnönü Parkı Örneği. A.İ.B.Ü. Fen Bilimleri Enst. Peyzaj Mim ABD. Yüksek Lisans Tezi.